

Ramon Freixas

La màxima figura del cinema polonès? Deixem-ho en el director més conegut i/o popular. Nascut l'any 1926, estudiant a la mítica escola de cine de Lodz, Andrzej Wadja va ser, juntament amb Andrzej Munk, Jerzy Kawalerowicz, Wojciech J. Has, exponent d'una inqüestionable renovació cinematogràfica i un dels primers espases del nou/jove cine polonès. Descobert a Cannes 57, on el seu segon film, *Kanal* (1956), va aconseguir el segon premi especial del jurat, i reconegut internacionalment gràcies al premi de la crítica que va obtenir a Venècia 59 per *Cenizas y diamantes* (1958), un clàssic inoxidable, que va fer del malaurat Zbigniew Cybulski un ídol local. El seu personatge, el desconcert vital del qual implica tota una generació, esdevindrà el bessó d'una legió d'(anti)herois que florirà en el cine polonès dels seixan-

ta. L'enlairament de Wadja, emparat en la reinterpretació de la història més recent, en l'aposta per un realisme farcit, però, de simbolisme i barroquisme, sense menysprear les al·legories, es veu curtcircuitat a la dècada dels seixanta, un període de temptejos i retractes i sembrat de polèmiques (cfr. *Papioly*, 1965), en no trobar el seu lloc cinematogràfic. En el decenni següent se substancia una refundació de la seva obra, marcada per un ferotge individualisme i una ferma contestació de la política oficialista. Són diverses les fites d'aquesta etapa d'obertura: *Paisaje después de la batalla* (1970), dolorosa visió de Polònia després de la Segona Guerra Mundial; *La tierra de la gran promesa* (1974), famós, revisionista fresc històric de la Polònia del segle XIX i aguda reflexió sobre el naixement del capitalisme a Lodz; *El hombre de mármol* (1976), film clau –i d'èxit– a Polònia

que tracta d'un espinós tema (l'allunyament, la divisió entre el Partit Comunista i la classe obrera) que en cert sentit preconitza l'efervescència contestatària del sindicat Solidarnosc –la seva falsa segona part, *El hombre de hierro* (1981), és tan trivial com plúmbia–; i *Sin anestesia* (1978), el seu darrer gran film, impecable i implacable, àcida i compromesa radiografia de la corrupció mediàtica, de l'arribisme polític, de la traïció de les ideologies i del desgast sentimental. Després, un Wadja problemàtic al seu país, fora de temps –i de joc–, s'avé a la fórmula de la (desossada) coproducció internacional de *qualité*, amanida amb algun puntual –i decebedor– retorn professional a Polònia. És un cineasta erràtic i desnortat, sumit en el desconcert i flirtejant amb el marasme. L'any 2000 se li va concedir un Oscar honorífic pel conjunt de la seva carrera. *Alea iacta est.* ■

Cenizas y diamantes